

Vergaderjaar 1987-1988 Nr. 64a

20 068

Wijziging van de Wet op het basisonderwijs in verband met onder meer de vervanging van drie teldata door één teldatum en herinvoering van de oude Lager-onderwijswetprocedure met betrekking tot de instandhouding en opheffing van openbare scholen

VOORLOPIG VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR ONDERWIJS¹

Vastgesteld 1 december 1987

De leden van de vaste Commissie voor Onderwijs hebben bij het onderzoek van de wijziging van de w.b.o. in verband met onder meer de vervanging van drie teldata door één teldatum en herinvoering van de oude l.o.-wetprocedure met betrekking tot de instandhouding en de opheffing van openbare scholen de hieronder opgenomen vragen en opmerkingen geformuleerd.

Inleidende opmerkingen

De leden van de **C.D.A.**-fractie hadden begrip voor de noodzaak van de maatregelen, zoals in dit wetsvoorstel vervat. Wel wilden zij nog enkele vragen stellen.

De leden van de fractie van de **P.v.d.A.** hadden met belangstelling kennis genomen van het onderhavig wetsvoorstel en de discussie daarover in de Tweede Kamer. Zij konden zich met het voorstel tot invoering van één teldatum verenigen, zij het dat zij bij die standpuntbepaling vooronderstelden dat de motie-De Cloe (op stuk nr. 16), door de Tweede Kamer aanvaard, ook daadwerkelijk zal worden uitgevoerd. Zij zagen een toezegging ter zake dan ook met belangstelling tegemoet.

Deze leden erkenden, dat de door het Regeerakkoord gewenste afstemming tussen de criteria tot instandhouding en opheffing van openbare en bijzondere scholen, geen eenvoudige opgave is. Over dit onderdeel van het wetsvoorstel wilden zij in het verslag een aantal vragen stellen en opmerkingen maken.

De leden van de fractie van de **V.V.D.** hadden met belangstelling kennis genomen van het wetsvoorstel en zij konden instemmen met zowel het onderdeel ten aanzien van de teldatum als met de beoogde harmonisering van de procedures ten aanzien van het instandhoudingsbeleid voor het openbaar en het bijzonder onderwijs. Over dit laatste onderdeel wilden zij wel een enkele vraag stellen.

¹ Samenstelling:

Hendriks (CDA), mw. Grol-Overling (CDA),
Fleers (CDA), mw. Jaarsma-Buijserd (PvdA),
Van Ooijen (PvdA), voorzitter, Stam (PvdA),
Van Boven (VVD), mw. Vonhoff-Luijendijk
(VVD), Vis (D66), Barendregt (SGP), De
Gaay Fortman (PPR), mw. Van Leeuwen
(PSP), Schuurman (RPF), mw. Bolding (CPN),
Van der Jagt (GPV).

Teldatum

De leden van de fractie van **C.D.A.** vroegen de bewindsvrouw of de groeischolen door de ene teldatum in plaats van de vroegere drie, niet in de problemen zullen komen. Op welke wijze denkt zij tegemoet te komen aan de kosten in verband met kinderen die in de loop van het jaar – na 16 januari – zich als leerling aanmelden?

Criteria tot instandhouding en opheffing

Onder verwijzing naar hun hierboven al gemaakte opmerking over de criteria tot instandhouding en opheffing van openbare en bijzondere scholen merkten de leden van de **P.v.d.A.**-fractie op dat, voor zover scholen tot stand zijn gekomen om te voldoen aan de door de ouders van de leerlingen gewenste aard van het onderwijs binnen de door de wet gestelde criteria (het minimum aantal leerlingen), zij zich schikken konden in een zoveel mogelijk gelijke behandeling van openbare en bijzondere scholen door de overheid. Deze leden beseften zeer wel, dat in een periode waarin het aantal leerlingen in het basisonderwijs in het algemeen in aanzienlijke mate terugloopt, aan opheffing van scholen vaak niet valt te ontkomen. Dat aldus onderwijsvoorzieningen in kleine kernen en stadswijken met een lange historie thans in het bestaan worden bedreigd, betreurden zij. Zij hadden er niettemin begrip voor dat niet alle scholen, waaraan de wettelijke minimum-omvang is komen te ontvallen, via ontheffing in stand kunnen blijven. Voor zover het onderhavige wetsvoorstel ertoe strekt bij het in stand houden en opheffen van een openbare school voor basisonderwijs, het betreffende raadsbesluit te laten toetsen door Gedeputeerde Staten (zoals onder de werking van de Lager-onderwijswet 1920 het geval was), konden deze leden zich met het voorstel verenigen. Zij zagen overigens in de toetsing door Gedeputeerde Staten van een desbetreffend gemeentelijk besluit niet alleen de mogelijkheid dat een openbare school die ten onrechte door de gemeente in stand wordt gehouden, alsnog door toedoen van GS zal worden opgeheven, maar ook de mogelijkheid dat een besluit tot opheffing van een openbare school alsnog via Gedeputeerde Staten teniet wordt gedaan.

Wel koesterden de aan het woord zijnde leden bedenkingen tegen de gedachte om de beslissingen van Gedeputeerde Staten eventueel via wettelijke maatregelen te corrigeren.

Zij herinnerden in dit verband aan de uitspraak van de Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen: «Als ik er met de provincies niet uitkom, zou er een wettelijke voorziening getroffen moeten worden. Daarbij zou het om een amendement kunnen gaan, zoals de heer Hermes het voorstelt. Het zou ook kunnen gaan om een wijziging van de wet, waarbij de criteria in de wet worden opgenomen». (Handelingen Tweede Kamer 1987/88, blz. 643).

Om te beginnen zagen zij het als ongewenst, dat de feitelijke formulering van de regels met betrekking tot de grondwettelijke positie van het openbaar onderwijs (in elke gemeente voldoende openbaar onderwijs in een genoegzaam aantal scholen) door de wetgever zou worden opgedragen aan de minister, zoals door de heer Hermes bij zijn vlak voor de stemming ingetrokken werd amendement (op stuk nr. 18) voorgesteld. Deze leden zagen vervolgens niet in, dat het gewenst zou zijn, de taak om te voorzien in voldoende openbaar onderwijs, te onttrekken aan de gemeentebesturen. Zij wensten eraan te herinneren, dat de «Bevredigingscommissie» bij de uitvoering van de zogenaamde «pacificatie» in het onderwijs géén moeite had voor te stellen de gemeentebesturen op te dragen in openbaar onderwijs in een genoegzaam aantal scholen te voorzien, zij het onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten. Zij wensten er tevens aan te herinneren dat zelfs vóór de invoering van de Lager-onderwijswet 1920 een regeling bestond, waar bij aan de gemeentebesturen – onder goed-

keuring van GS – die instandhouding en opheffing van openbare scholen was opgedragen.

Zo deelde op 13 april 1920 de minister van Onderwijs in de Tweede Kamer het volgende mede: «Toen ik ongeveer drie maanden aan het bewind was, heb ik bijvoorbeeld het geval gehad van de gemeente Helvoirt, een Roomsche Katholieke gemeente, waar nog zes kinderen openbaar onderwijs genoten en de ouders er prijs op stelden, dat dit zo bleef. De gemeenteraad besloot tot opheffing van de school. Gedeputeerde Staten keurden dat besluit goed, de ouders zijn daarvan bij de Kroon in beroep gekomen, en de Kroon heeft het besluit vernietigd, omdat zij meende dat de ouders er recht op hadden, dat hun kinderen te dier plaatse openbaar lager onderwijs bleven ontvangen.» (Handelingen Tweede Kamer 1920, blz. 2139).

Onder erkenning van het feit dat vandaag meer dan ooit in het verleden vanwege de terugloop van het aantal leerlingen de vraag aan de orde is, of een openbare school moet worden gehandhaafd of niet, zagen deze leden niet in dat een regeling met een zeer lange traditie, waarbij het gemeentebestuur de eerste verantwoordelijkheid heeft tot het stichten of opheffen van openbare scholen, fundamenteel zou moeten worden herzien.

Het wellicht tijdelijke probleem van vandaag – de noodzaak van de opheffing van scholen vanwege het teruglopen van het totaal aantal leerlingen – mag naar de mening van deze leden er niet toe leiden, dat een taak die op goede gronden al zeer lang aan de lagere overheden is toevertrouwd vanwege de waan van de dag wordt gecentraliseerd.

Tenslotte zouden deze leden willen vernemen in hoeveel gevallen de minister contrair is gegaan over een uitspraak van de Kroon in beroep tegen het besluit van Gedeputeerde Staten terzake sinds de invoering van de Lager-onderwijswet 1920. Deze leden zouden graag de reactie van de bewindsvrouw op de voorgaande vragen en opmerkingen vernemen.

De leden van de fractie van het **C.D.A.** vroegen daarentegen of het welk beleid is om de toetsing van gemeenteraadsbesluiten over opheffing of instandhouding van openbare (te kleine) scholen geheel aan Gedeputeerde Staten over te laten. Zouden daardoor niet in verschillende provincies andere maatstaven kunnen gaan gelden?

Is de staatssecretaris bereid bij algemene maatregel van bestuur nadere regels te geven, die bij de beslissing van GS in acht moeten worden genomen? Is de staatssecretaris bereid deze zelfde criteria aan te leggen bij de ministeriële beschikking over opheffing of instandhouding van bijzondere (te kleine) scholen?

De leden van de fractie van de **V.V.D.** wilden zich te dezen beperken tot de vraag of het overleg met de provincies over hun bereidheid om te werken met de instandhoudingscriteria die de staatssecretaris heeft geformuleerd, thans is afgerond. Zo dat het geval is, met welk resultaat?

De voorzitter van de commissie,
Van Ooijen

De griffier van de commissie,
Van der Putten